

## Nr 118.

Av fröken **Hesselgren**, *angående övergångsbestämmelser för vissa kvinnliga posttjänstemän.*

Genom kungl. brev av den 19 dec. 1884 gavs rätt åt kvinna att bl. a. erhålla förordnande som postexpeditör. Med rätten till sådant förordnande följde emellertid ej den rätt, som ordinarie postexpeditör hade att erhålla ålderstillägg. I sitt den 23 nov. 1891 avgivna statförslag påpekade generalpoststyrelsen det ohållbara häri, då samma krav i arbetet ställdes på de kvinnliga tillförordnade postexpeditörerna som på de manliga ordinarie postexpeditörerna, och efter prövning vid riksdagen blev genom kungl. brev den 3 juni 1892 bestämt, att ifrågavarande kvinnliga tjänstemän skulle äga samma rätt till ålderstillägg som sina manliga kamrater.

Mellan manlig och kvinnlig postexpeditör förelåg därefter endast den skillnaden i deras tjänsteställning, att den manliga hade pensionsrätt, under det att den kvinnliga postexpeditören, i likhet med alla andra kvinnliga statstjänstemän den tiden, saknade sådan rätt. Principen om lika lön för man och kvinna för lika arbete var däremot erkänd och kom här i tillämpning.

Vid 1899 års riksdag förelåg ett förslag i form av kungl. proposition om ändring häri genom inrättande av en ny postexpeditörsgrad med lägre avlöning och huvudsakligen avsedd för kvinnor, men riksdagen vägrade och inrättade i stället två nya lönegrader, öppna, liksom de två förutvarande postexpeditörsgraderna, för både män och kvinnor.

Först 1909 års riksdag bröt med den likalönsprincip, som sålunda tillämpats alltsedan år 1892, och trodde sig ha funnit ett skäl för detta, icke i någon differentiering av manliga och kvinnliga postexpeditörers arbete utan i de avlöningsbestämmelser man ansett sig böra fastställa för — kvinnliga tjänstemän i andra verk.

Man frågar sig huru ett sådant tillvägagångssätt kunde vara möjligt och om ingen reaktion däremot låtit sig förmärkas. Man frågar detta så mycket hellre, som efter två decenniers tillämpad likalönsprincip följde avlöningsbestämmelser, som gävo den kvinnliga postexpeditören en avlöning, vilken med belopp från 300 kr. till 1,700 kr. för år låg under den manliga postexpeditörens avlöning.

Svaret på den första frågan ligger däri, att ifrågavarande löne reglering trots allt, för alla posttjänstemän, även för de kvinnliga, innebar en omedelbar löneförhöjning. På den andra frågan om reaktionen mot beslutet kunna många svar

givas. Det torde dock här vara tillräckligt att framhålla, hur en makttillämpning som den ovan omtalade måste hava underblåst bitterheten i kvinnornas sega strid för sin fulla likställighet med männen i medborgerligt hänseende, och ingen lär kunna säga vad det inträffade betytt i den strid, som man hoppats skulle vara avslutad med behörighetslagens antagande.

Det troddes vara självfallet, att behörighetslagen skulle, då den 1925 trädde i kraft, för de kvinnliga postexpeditörernas vidkommande omedelbart återinföra den likalönsprincip, som tillämpats under åren 1892—1910, men så har ännu ej skett, och därför vädjas med denna motion till riksdagen att härutinnan vidtaga rättelse.

Denna vädjan har tidigare framförts, men har avisats med åberopande av statsfinansiella svårigheter. Sådana skäl lära icke nu kunna åberopas, och frågan låter sig ej avisas, ty alldeles bortsett från det avsteg från behörighetslagens princip, som riksdagens vägran att lyssna till denna vädjan inneburit, har detta dröjsmål med att låta behörighetslagen träda i full tillämpning vållat postverket så många praktiska olägenheter, att frågan ju förr dess hellre måste bringas till lösning.

Det torde vara känt, hurusom de kvinnliga postexpeditörer, som år 1925 voro i tjänst, av statsmakterna då nedflyttades fyra tjänstegrader under den de tillhörde för att någon ökad avlöning ej skulle behöva utgå till dem i anledning av behörighetslagens ikraftträdande. Medan den manliga postexpeditören från och med den 1 juli 1925 hänfördes till den nya statliga avlöningsskalans 15:e grad hänfördes den kvinnliga postexpeditören till dess 11:e grad. Denna placering framstod som så mycket orimligare för låg som samtidigt till samma 11:e grad hänfördes den nya postkassörsbefattning, på vilken icke ställes så höga fordringar på fackutbildning som gällt för postexpeditörer före 1925.

Förhållandet påpekades i motion till 1925 års riksdag (I: 118) och upptogs till behandling i Kungl. Maj:ts proposition nr 184 till 1926 års riksdag, men det förslag, som därvid framlades och sedermera av riksdagen antogs, kan icke godtagas som slutgiltig lösning av frågan, ty postexpeditörerna ifråga blevo därigenom allenast uppflyttade i 12:e lönegraden och kvarstå alltså alltjämt 3 lönegrader under sin förutvarande grad, den nya 15:e.

Visserligen har 1927 års riksdag vägrat att på enskild motion (I:83/27) ånyo behandla ärendet, men frågans egen natur ävensom de olägenheter för postverket dess undanskjutande medfört tvingade redan år 1928 på nytt fram densamma på riksdagens bord (se I:148/28). Riksdagen biträdde därvid ett statsutskottets yttrande (utl. 73/28) vari framhölls, att, därest generalpoststyrelsen »med hänsyn till befodringsförhållanden inom verket finner några särskilda anordningar i organisatoriskt hänseende eller lönehänseende erforderliga, frågan härom i första hand lärer böra prövas av Kungl. Maj:t».

På grund av statsutskottets ovan citerade uttalande hemställde kvinnliga postföreningen och posttjänstemännens förening hos generalpoststyrelsen om framställning till Kungl. Maj:t för erhållande av proposition till 1929 års riks-

dag. Sådan framställning ingavs också från generalpoststyrelsen, men överlämnades av Kungl. Maj:t till 1928 års lönekommitté för att tagas i övervägande vid fullgörandet av det kommittén lämnade uppdraget.

I september månad 1929 har ordföranden i 1928 års lönekommitté vid förfrågan meddelat, att kommittén icke ännu behandlat ifrågavarande framställning och att kommittén icke heller skulle hinna i så god tid upptaga och behandla densamma, att proposition kan föreläggas 1930 års riksdag. Vid en senare uppvaktning har ordföranden framhållit, att ovannämnda ärende av kommittén icke ansetts direkt tillhöra dess uppdrag och att kommittén för sin del icke hade något emot, att detsamma återtogs av Kungl. Maj:t för att behandlas i annat sammanhang.

Av denna anledning har kvinnliga postföreningen hos Kungl. Maj:t under framhållande av att ifrågavarande framställning gällde en övergångsanordning, som rätteligen synes bort hava bestämts redan av 1925 års riksdag, anhållit, att Kungl. Maj:t måtte dels från 1928 års lönekommitté återtaga ovannämnda till den överlämnade framställning dels ock till 1930 års riksdag framlägga proposition om uppflyttning i löne- och pensionshänseende av samtliga de postexpeditörer och förste postexpeditörer, som genomgått fackutbildning i s. k. postelevkurs.

Ehuru man livligt hoppas, att Kungl. Maj:t skall fullfölja den aktion, som generalpoststyrelsen i full anslutning till statsutskottets yttrande 1928 sålunda inlett, är frågan alltför betydelsefull för att man skall våga slå sig till ro med en sådan förhoppning. Det har därför syntts angeläget att på detta sätt bringa frågan inför riksdagen.

I detta syfte överlämnas härmed avskrifter av kungl. generalpoststyrelsens skrivelse till Konungen den 25 september 1925 och till densamma hörande protokollsutdrag och två skrivelser.

Med åberopande av dessa handlingar och vad ovan anförts samt beträffande kostnaderna för bifall till nedan angivna förslag av de beräkningar, som meddelats i motion I: 148 år 1928 hemställes,

att riksdagen måtte medgiva, att de kvinnliga postexpeditörer och förste postexpeditörer, som före den 1 juli 1925 genomgått av generalpoststyrelsen anordnad för manliga och kvinnliga tjänstemän gemensam fackutbildning, måtte fr. o. m. den 1 januari 1930 räknat, i den mån vederbörande uppnått eller uppnår 40 levnadsår, å övergångsstat (i löne- och pensionshänseende) uppflyttas i 15:e resp. 16:e lönegraden.

Stockholm den 20 januari 1930.

*Kerstin Hesselgren.*

*Avskrift.*

*Till Konungen.*

I en till generalpoststyrelsen ingiven skrift har kvinnliga postföreningen hemställt, att styrelsen ville till Kungl. Maj: t avlåta framställning därom,

*att* samtliga postexpeditörer, vilka före den 1 juli 1925 genomgått fackutbildning i s. k. postelevkurs, uppflyttas i löne- och pensionshänseende till 15:e lönegraden,

*att* samtliga förste postexpeditörer med enahanda utbildning uppflyttas till 16:e lönegraden samt

*att* samtliga extra ordinarie postexpeditörer med enahanda utbildning i lönehänseende måtte likställas med extra ordinarie postassistenter.

Posttjänstemännens förening har i en annan till styrelsen ingiven skrift gjort huvudsakligen samma hemställan.

Med överlämnande av skrifterna får styrelsen i underdånighet åberopa innehållet av härhos i avskrift bilagda, den 16 mars innevarande år till riksdagens statsutskott avlåtna skrivelse, i vad den innefattar yttrande över två inom riksdagen väckta likalydande motioner, den ena inom första kammaren (nr 148) och den andra inom andra kammaren (nr 231), angående övergångsbestämmelser för vissa postexpeditörer och förste postexpeditörer. I denna skrivelse har styrelsen tillstyrkt, att postexpeditör och förste postexpeditör, som före den 1 juli 1925 genomgått av styrelsen anordnad fackutbildning i s. k. postelevkurs, må, så länge vederbörande i sådan befattning kvarstår, i lönehänseende vara placerad i 14:e resp. 15:e lönegraden. Styrelsen vidhåller vad styrelsen sålunda tillstyrkt. Om dessa tjänstemän, på sätt styrelsen tillstyrkt, uppflyttas i *lönehänseende*, finnes, så vitt styrelsen inser, ingen anledning, varför de ej jämväl i *pensionshänseende* böra få *liknande uppflyttning*.

Styrelsen får därför i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj: t måtte avlåta proposition till 1929 års riksdag med förslag, att postexpeditör och förste postexpeditör, som före den 1 juli 1925 genomgått av styrelsen anordnad fackutbildning i s. k. postelevkurs, må så länge vederbörande i sådan befattning kvarstår, i löne- och pensionshänseende vara placerad i 14:e resp. 15:e lönegraden och att vederbörande skall inom den nya lönegraden erhålla den ställning i avseende å placering i löneklass, som han skulle hava innehaft, om han tillhört den lägre lönegraden.

Då de extra ordinarie postexpeditörer, som hava sådan utbildning, om vilken nu är fråga, utgöra ett fåtal och beräknas bliva befordrade till ordinarie under den närmaste tiden, torde beträffande dem någon åtgärd i den av föreningen åsyftade riktningen icke vara behövlig.

I behandlingen av detta ärende hava, utom undertecknade, deltagit byråcheferna Hasselrot, Döss och Lager samt t. f. byråchefen Lundbom. Protokollsutdrag, innefattande av byråcheferna Hasselrot och Döss samt t. f. byråchefen Lundbom vid ärendets föredragning uttalad särskild mening, bifogas.

Stockholm den 25 september 1928.

Underdånigst

ANDERS ÖRNE.

JACQUES PRAMBERG.

*August Broberg.*

Generalpoststyrelsen, med en av kvinnliga postföreningen gjord framställning i fråga om vissa kvinnliga befattningshavares uppflyttande i löne- och pensionshänseende till högre klass, m. m.

---

*Avskrift.*

Utdrag av protokollet, hållet hos kungl. generalpoststyrelsen vid dess sammanträde i Stockholm den 25 september 1929.

Närvarande:

generaldirektören Örne, byråcheferna Pramberg, Hasselrot, Döss och Lager samt t. f. byråchefen Lundbom.

På föredragning av byråchefen Pramberg beslöts avlåtande till Kungl. Maj:t av underdånig skrivelse i fråga om vissa kvinnliga befattningshavares uppflyttande i löne- och pensionshänseende till högre klasser, m. m.

Från beslutet voro byråcheferna Hasselrot och Döss samt t. f. byråchefen Lundbom skiljaktiga, i det de åberopade det särskilda yttrande, som den 16 sistlidne mars av byråchefen Kihlmark och nu nämnda bägge byråchefer avgivits till riksdagens statsutskott, i vilket på anförda skäl föreslagits, att de kvinnliga postexpeditörer och förste postexpeditörer, som före den 1 juli 1925 genomgått av styrelsen anordnad, för manliga och kvinnliga tjänstemän gemensam fackutbildning, måtte, i den mån de uppnått eller uppnå vissa fastställda levnadsår, å övergångsstat uppflyttas i 15:e resp. 16:e lönegraden. Som ovan.

På befallning,

*Gunnar Linden.*

---

*Avskrift.*

Till kungl. generalpoststyrelsen.

Under hänvisning till posttjänstemännens förenings skrivelse den 14 september 1928 till kungl. generalpoststyrelsen angående kvinnliga postexpeditörers och förste postexpeditörers med förutvarande fullständiga utbildning placering i 15:e resp. 16:e lönegraden får kvinnliga postföreningen härmed vördsamt framlägga *dels* en kortfattad historik över de kvinnliga posttjänstemännens löneförhållanden *dels ock* en ytterligare motivering för önskvärdheten av frågans snara och lyckliga lösning.

I underdånig skrivelse den 8 december 1884 hemställde kungl. generalpoststyrelsen, att kvinnor skulle icke blott såsom dittills användas såsom föreståndare för poststation och såsom extra biträde å postanstalt utan även anförts befattning såsom postexpeditör och uppdraget att vara föreståndare för 5:e och 6:e klassens postkontor. Kungl. Maj:t föreskrev i anledning härav den 19 december 1884 bl. a. att till postexpeditör samt föreståndare av postkontor av

klass 5 och 6 kunde antagas även myndig kvinna, ogift eller änka, dock ej medelst konstitutorial utan allenast genom tillsättning på förordnande. Den 23 november 1891 anförde kungl. generalpoststyrelsen i underdånig skrivelse, att grunden till bestämmelsen om tillsättande av förenämnda tjänster allenast på förordnande kunde antagas huvudsakligast hava varit, att därigenom fritaga kvinnlig funktionär från skyldighet att med avgifter bidra till civilstatens pensionsinrättnings enskilda änke- och pupillfond, men ingalunda att göra henne i avlöningshänseende sämre lottad än de i samma lönegrad anställda män. Det syntes fördenskull, anförde generalpoststyrelsen vidare i samma skrivelse, av hänsyn till rättvisa och billighet vara önskligt, att ålderstillägg, vilket inginge såsom en högst avsevärd andel i postfunktionärs avlöningsförmåner, måtte kunna tilldelas jämväl kvinnlig postfunktionär, helst varken i omfånget och beskaffenhet i övrigt av det henne i tjänsten åliggande arbete, ej heller i den dittills vunna erfarenheten om kvinnas förmåga att fullgöra detta arbete, kunde hämtas stöd för hennes utestängande från dylik förmån.

Proposition i detta syfte avläts till 1892 års riksdag och bifölls. Genom nådigt brev till generalpoststyrelsen den 3 juni 1892 förklarade Kungl. Maj:t, att kvinna, för vilken utfärdats förordnande att tills vidare vara postexpeditör eller föreståndare för 5:e eller 6:e klass postkontor, skulle vara ifråga om rätt till ålderstillägg likställd med man, som innehade ordinarie befattning i samma tjänstegrad inom verket, samt att sådant ålderstillägg skulle utgå från 1892 års början.

I underdånig skrivelse den 24 november 1893 framhöll kungl. generalpoststyrelsen, att på grund av rörelsens ökning inom postverkets olika verksamhetsgrenar måst anställas ett så stort antal extra personal av postexpeditörs grad, att de nyutnämnda postexpeditörernas levnadsålder vid befordringstillfället hade under de tre sista åren i medeltal uppgått till 36 år och deras tjänsteålder i postverket till i genomsnitt 13 år oberäknat den tid, som åtgått till dessförinnan genomgången elevkurs, och hemställde generalpoststyrelsen därför om ökning av postexpeditörstjänsternas antal. Den 23 november 1896 framförde generalpoststyrelsen i underdånig skrivelse återigen de extra tjänstemännens dåliga befordringsutsikter och hemställde om ytterligare ökning av postexpeditörernas antal för att postverket måtte äga utsikt att rekrytera sin tjänstemannakår med dugliga personer, som, efter att hava beträtt den postala banan, kunde med någon tillförsikt se framtiden till mötes och vänta sig att på den banan genom arbete nå åtminstone en så pass tryggad ställning, som en postexpeditör innehade, inom samma tid som på åtskilliga andra banor och inom kortare tid än då vore fallet inom postverket.

I sitt förslag till stater för år 1900 begärde generalpoststyrelsen på grund av extra personalens bekymmersamma ställning inrättande av 293 nya postexpeditörsbefattningar och anförde, att bland de extra biträden, som skulle ifrågakomma till befordran, om det av styrelsen föreslagna antalet nya expeditörstjänster beviljades, befunno sig ett stort antal kvinnliga extra ordinarie postexpeditörer. Dessa kvinnliga extra ordinarie postexpeditörer kunde emellertid, anförde generalpoststyrelsen med allt erkännande av deras flit och redbarhet, icke i allo likställas med manliga expeditörer i fråga om användbarhet inom postverket. Den kvinnliga tjänstemannapersonalen kunde nämligen varken tjänstgöra vid järnvägsposten eller vid mera kroppsansträngande sysslor och icke heller annat än undantagsvis påräknas vid skötande av nattposterna, utan måste dessa besvärligare befattningar anförtros åt manlig personal. Av denna anledning hemställde kungl. generalpoststyrelsen om inrättande av en lägre lönegrad, den 3:e, huvudsakligast avsedd för kvinnlig personal.

I proposition till 1899 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t inrättande av en 3:e lönegrad för postexpeditörer. Befattningarna inom denna nya lönegrad vore avsedda att besättas huvudsakligast med kvinnlig personal.

Med anledning härav väcktes av herrar Berg och Hedin motion om att i händelse Kungl. Maj:ts proposition i övrigt vunne bifall, riksdagen ville besluta bland annat, att kvinnlig postexpeditör skulle bibehållas vid sin dåvarande rätt att erhålla befattning som postexpeditör i 2:a lönegraden. Statsutskottet uttalade med anledning härav, att särskilda bestämmelser om rätt för kvinnlig postexpeditör att erhålla befattning som postexpeditör i 2:a lönegraden icke borde meddelas, då enligt kungl. propositionen kvinnlig postexpeditör fortfarande skulle vara berättigad att i vissa fall erhålla postexpeditörsbefattning i dåvarande lönegrader. I reservation inom utskottet föreslogs två nya lönegrader, 3:e och 4:e. Riksdagen beslöt i enlighet med reservationen.

Att icke 1:a och 2:a lönegraderna voro avsedda uteslutande för manliga tjänstemän och 3:e och 4:e uteslutande för kvinnliga tjänstemän framgick av de utnämningar, som kungl. generalpoststyrelsen verkställde under följande år. Ett mindre antal kvinnliga tjänstemän erhöll nämligen befordran till 2:a lönegraden och ett stort antal manliga tjänstemän erhöll jämsides med kvinnliga sin första ordinarie anställning i 3:e och 4:e lönegraderna.

I § 3 av avlöningsreglementet för tjänstemän och betjänte vid postverket den 6 juni 1902 sammanfattades villkoren för kvinnlig tjänstemans avlöningsförmåner sålunda: »Kvinna för vilken utfärdats förordnande att tills vidare vara postmästare eller postexpeditör skall, så länge hon innehar sådan befattning, vara ifråga om avlöningsförhöjning och semester likställd med man, som innehar ordinarie dylik befattning».

Genom beslut av 1909 års riksdag borttogs den gemensamma löneplanen och i staten uppfördes ett antal postexpeditörer manliga och ett antal postexpeditörer kvinnliga, varvid första och andra lönegraderna sammanslogos till en grupp avsedd för manliga innehavare och 3:e och 4:e lönegraderna till en grupp avsedd för kvinnliga innehavare.

Enligt denna löne reglering blev mellan manlig och kvinnlig avlöning skillnaden per år

i begynnelseavlöning . . . . .	300 kronor,
i slutavlöning . . . . .	1,700 »

I bilaga till 1909 års statsverksproposition sid. 152 återfinnes bland annat följande anförande av departementschefen.

»Jag anser mig även böra biträda, vad kommissionen hemställt rörande de kvinnliga postexpeditörernas avlöning. Därvid tillåter jag mig göra den erinran, att såsom ock kommissionen anmärkt, den för kvinnliga befattningshavare vid postverket nu föreslagna löne regleringen visserligen på det hela taget innebär mindre avlöningsförbättring än som skulle komma de manliga tjänstemännen till godo, men att med avseende å avlöningsförhållandena för kvinnliga befattningshavare vid statens järnvägar och telegrafverket avlöningssatserna för de kvinnliga posttjänstemännen dock icke torde böra sättas högre än till nu föreslagna belopp.»

År 1910 började den sammankoppling med de kvinnliga telegraftjänstemännen, vilken fått så olyckliga följder för de kvinnliga postexpeditörernas löneförhållanden. Härefter har vid varje tillfälle då lönefrågan varit uppe hänvisats till förhållandena vid telegrafverket och på den grund löneförbättring åt de kvinnliga posttjänstemännen avslagits utan hänsyn till att inom postverket, i motsats till inom telegrafverket, manliga och kvinnliga tjänstemän hade

samma utbildning och samma arbete, så att riksdagen 1892 av denna anledning fastställt likalönsprincipen för detta verk, vilken princip upphävdes först av 1909 års riksdag.

Sålunda yttras t. ex. i Kungl. Maj:ts proposition nr 2 till riksdagen 1913 sid. 11. »Denna högst betydande olikhet (mellan manlig och kvinnlig lön) kan icke anses rättfärdigad vare sig av skillnaden i levnadsbehov eller av kvinnans i vissa avseenden inskränkta användbarhet i posttjänsten (nattjänst, tjänstgöring vid järnvägspost). Också har postkommissionen som skäl för denna behandling av de kvinnliga postexpeditörerna i lönehänseende endast kunnat hänvisa till avlösningsförhållandena för kvinnliga befattningshavare vid de andra kommunikationsverken.»

Skillnaden mellan de kvinnliga och manliga postexpeditörernas avlösningsförhållande blev störst genom 1919 års löneroglering. Enligt denna blev den kvinnliga slutlönen avsevärt mindre än den manliga begynnelselönen. Kommunikationsverkens lönekommitté anförde som motiv härför, att kvinnornas lönefråga och förhållandet mellan manlig och kvinnlig lön skulle lösas i annat sammanhang (= behörighetslagens antagande) och därför inom en nära framtid komme att upptagas till enhetlig behandling för att lösas likformigt för statsförvaltningen i dess helhet.

Av de postexpeditörer och förste postexpeditörer, som voro i tjänst den 1 februari 1928 hade

9	antagits till e. o. postexpeditörer år	1886,
7	» » » » »	» 1887,
4	» » » » »	» 1888,
5	» » » » »	» 1889,
1	» » » » »	» 1890,
1	» » » » »	» 1892,
7	» » » » »	» 1894,
1	» » » » »	» 1896,
1	» » » » »	» 1897,
17	» » » » »	» 1898,
9	» » » » »	» 1899

S:a 62 st.

och hade alltså enligt riksdagsbeslutet av år 1892 tillförsäkrats lika lön med manlig innehavare av samma befattning samt

35	antagits till e. o. postexpeditörer år	1900,
2	» » » » »	» 1901,
24	» » » » »	» 1902,
3	» » » » »	» 1903,
36	» » » » »	» 1904,
1	» » » » »	» 1905,
18	» » » » »	» 1907,
24	» » » » »	» 1909

S:a 143 st.

och hade alltså antagits i postverkets tjänst före det riksdagsbeslut, som upphävde likalönsprincipen och den gemensamma löneskalan.

Från och med den 1 juli 1925 återinfördes den gemensamma löneplanen och hade de kvinnliga tjänstemännen all anledning hoppas att den behovsprincip, som till stor del hade dikterat inrättandet av 3:e och 4:e lönegraderna år 1899



och inrättandet av skilda lönegrader för manliga och kvinnliga tjänstemän år 1909, skulle ha underkänts och de kvinnliga posttjänstemännen erhållit den lönegradsplacering som deras utbildning och arbetets art givit dem rätt att hoppas.

Sedan numera verkställt uppdelning av postexpeditörsgraden i dels postexpeditörer dels ock postassistenter och fastställt genom Kungl. Maj:ts utslag på en del kvinnliga tjänstemäns besvär, att postassistentgraden skall vara en rekryteringsgrad till vilken endast sådana äga tillträde som efter prövning visat sig hava kompetens att vara förste postassistent, har ansökningsvägen stängts för de flesta av de kvinnliga tjänstemän, som hava samma utbildning och kompetens som sina manliga kamrater, postassistenterna. Då emellertid inom den nuvarande postassistentkåren många finnas som icke uppfylla de krav som hädanefter komma att enligt Kungl. Maj:ts direktiv av den 17 september 1927 ställas på de nya postassistenterna och alltså endast på den grund att de äro män kommit med i postassistentgraden, kvarstår med fog de kvinnliga tjänstemännens krav att bliva i löne- och pensionshänseende likställda med dessa manliga kamrater.

De kvinnliga och manliga tjänstemän, som antagits till e. o. postexpeditörer före år 1910, hava nämligen kommit in i postverket under fullständigt samma förutsättningar och under många år arbetat under fullständigt samma löne- och tjänsteförhållanden.

Exempelvis hava de kvinnliga tjänstemännen inom norra distriktet och i stor utsträckning även inom mellersta distriktet alternerande med manliga kamrater under flera år å rad fullgjort både lättare och svårare natttjänstgöring. Beträffande postkupétjänstgöring hava de kvinnliga tjänstemännen icke förrän under innevarande år satts i tillfälle att arbeta inom denna gren av poströrelsen, vilket arbete emellertid redan i början av 1890-talet mer och mer lämnades att utövas av personal med lägre utbildning än postexpeditörer.

I sitt svar till riksdagens statsutskott den 16 mars innevarande år med yttrande över vissa motioner har kungl. generalpoststyrelsen anfört att det måste anses vara av vikt, att frågan om löneställning för samtliga postexpeditörer och förste postexpeditörer, som hava samma utbildning och i stort sett samma arbetsuppgifter som postassistenterna, med det snaraste bringas till en rättvis lösning. Och framhåller generalpoststyrelsen att i förevarande fråga kungl. styrelsen tidigare har intagit den ståndpunkten att nu ifrågavarande kvinnliga tjänstemän borde som en konsekvens av behörighetslagens ikraftträdande komma i åtnjutande av — åtminstone i huvudsak — samma avlöningsförmåner som postassistenterna, och att generalpoststyrelsen icke finner något skäl att frångå denna ståndpunkt, som enligt styrelsens mening är den i förevarande fall enda följdriktiga. Med anledning av att vissa kvinnliga tjänstemän efter genomgångna prov dock numera ha rätt att ansökningsvägen erhålla postassistenttjänst finner generalpoststyrelsen, enligt ovannämnda yttrande till statsutskottet, därför den lämpligaste och riktigaste utvägen vara att ifrågavarande postexpeditörer placeras en grad lägre på löneskalan än postassistenterna.

Mot denna motivering till lönegradsplacering får kvinnliga postföreningen på det kraftigaste protestera och med reservanterna inom generalpoststyrelsen instämma att den större möjlighet att erhålla vidarebefordran, som en tjänsteman efter genomgången prov äger framför den som icke underkastat sig dylikt, är kompensation nog för de prövade tjänstemännen. Att ytterligare markera skillnaden mellan dem som genomgått och dem som icke genomgått särskild prövning genom placering i olika lönegrader torde icke vara nödvändigt.

Med hänvisning till förestående historik av vilken framgår att de kvinnliga postexpeditörernas placering i postassistentgraden har historiska skäl för sig

och under åberopande av vad som i övrigt här ovan anförts får kvinnliga postföreningen vördsamt hemställa,

att kungl. generalpoststyrelsen ville till Kungl. Maj:t avlåta framställning om att samtliga postexpeditörer, vilka före den 1 juli 1925 genomgått fackutbildning i s. k. postelevkurs, uppflyttas i löne- och pensionshänseende till 15:e lönegraden,

att samtliga förste postexpeditörer med enahanda utbildning måtte i löne- och pensionshänseende uppflyttas till 16:e lönegraden samt

att samtliga e. o. postexpeditörer med enahanda utbildning i lönehänseende måtte likställas med e. o. postassistenter.

Stockholm den 21 september 1928.

För Kvinnliga Postföreningen,

*Elisabeth Daelander.*

*Elsa Törnblad.*

#### *Avskrift.*

Till kungl. generalpoststyrelsen.

I den till Konungen ställda skrivelse, varav avskrift härjämte bifogas, har posttjänstemännens förening hemställt om åtgärd för att samtliga extra ordinarie postassistenter och manliga postexpeditörer, som genomgått förutvarande postelevkurs, snarast bliva konstituerade till postassistenter. Samtidigt som föreningen vördsamt och enträget vädjar till kungl. styrelsen att i all den mån, som må vara möjligt, understödja framställningen, får föreningen härmed draga en annan därmed nära sammanhängande fråga inför kungl. styrelsen.

Vid det allmänna möte med posttjänstemännens förening, som avhållits under nästlidne augusti månad och vari deltagit ombud från hela landet, har bl. a. behandlats frågan om samtliga kvinnliga postexpeditörers och förste postexpeditörers, som genomgått förutvarande postelevkurs, placering i 15:e resp. 16:e lönegraden. Till fullgörande av det uppdrag, som därvid av mötet lämnades föreningsstyrelsen, får styrelsen anföra följande.

I skrivelse till kungl. generalpoststyrelsen den 22 augusti 1925 hemställde föreningsstyrelsen om kungl. styrelsens medverkan därtill, att frågan om de vid postverket då anställda kvinnliga postexpeditörernas och förste postexpeditörernas löneställning skulle ånyo bliva föremål för statsmakternas prövning, därvid föreningsstyrelsen i enlighet med posttjänstemännens förenings tidigare intagna ståndpunkt samt ett resolutionsvis gjort uttalande av 1925 års allmänna föreningsmöte, hävdade, att, såsom en övergångsanordning, ifrågavarande tjänstemän borde placeras i 15:e resp. 17:e lönegraderna. Föreningsstyrelsen stödde sig i denna framställning jämväl på det yttrande beträffande vissa kvinnliga posttjänstemäns avlöningsförhållanden, som kungl. styrelsen själv den 15 no-

vember 1924 avgivit över utarbetat förslag angående ordnande av de kvinnliga befattningshavarnas avlöningsförhållanden m. m. Denna föreningsstyrelsens framställning vidarebefordrade kungl. styrelsen med skrivelse den 28 augusti 1925 till Kungl. Maj:t, och tillstyrkte kungl. styrelsen framställningen med den ändring, att förste postexpeditör ansågs böra hänföras till 16:e lönegraden. Ärendet upptogs av Kungl. Maj:t i proposition, nr 184, till 1926 års riksdag. Endast i så måtto biträdades emellertid framställningen, att i tjänst då varande postexpeditörer och förste postexpeditörer föreslogos skola personligen uppflyttas i 12:e resp. 13:e lönegraden. Riksdagen, som jämväl hade att behandla en motion till förmån för kungl. styrelsens ståndpunkt i ärendet (1:118), beslöt i enlighet med det i propositionen framförda förslaget.

Sedermera har förevarande fråga ytterligare tvenne gånger varit föremål för riksdagens prövning. Sålunda framfördes vid 1927 års riksdag motionsvis (I:83 och II:90) kravet på postexpeditörernas och förste postexpeditörernas placering i 15:e resp. 16:e lönegraden. Motionerna vunno visserligen icke riksdagens bifall, men under ärendets behandling i första kammaren gjordes uttalanden, som tyda på, att kravet icke kan anses ogrundat utan att det fastmera är ekonomiska hänsyn, som dikterat riksdagens hållning.

Även vid 1928 års riksdag väcktes i båda kamrarna likalydande motioner (I:148 och II:231), vari hemställdes, att riksdagen måtte förklara, att postexpeditörer och förste postexpeditörer skulle från och med den 1 juli 1928, i den mån de uppnått eller uppnådde 40 levnadsår, vara berättigade att uppflyttas i löne- och pensionshänseende till 15:e resp. 16:e lönegraden, under förutsättning, att vederbörande tjänstemän den 1 juli 1925 genomgått av generalpoststyrelsen anordnad fackutbildning i s. k. postelevkurs. Över dessa motioner avgavs yttrande av kungl. generalpoststyrelsen som framhöll, att en skyndsamt lösning av den i motionerna omhandlade frågan vore önskvärd. Kungl. styrelsen förklarade sig tillstyrka, att postexpeditör och förste postexpeditör, som före den 1 juli 1925 genomgått postelevkurs, skulle få, så länge vederbörande kvarstode i sådan befattning, i lönehänseende vara placerad i 14:e resp. 15:e lönegraden. Tre ledamöter av styrelsen hade dock anmält avvikande mening, i det de ansågo, att generalpoststyrelsen bort tillstyrka åtgärder för att försöka bringa denna fråga ur världen i huvudsaklig överensstämmelse med vad i motionerna föreslagits.

Statsutskottet avstyrkte emellertid motionerna under framhållande av att, därest kungl. styrelsen med hänsyn till befodringsförhållandena inom verket funne några särskilda anordningar i organisatoriskt hänseende eller lönehänseende erforderliga, frågan därom i första hand torde böra prövas av Kungl. Maj:t. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Den principståndpunkt, posttjänstemännens förening såväl år 1925 som tidigare intagit i fråga om de nuvarande postexpeditörernas lönegradsplacering, vidhåller föreningen alltjämt, och föreningen kan icke finna annat, än att den genom behörighetslagens ikraftträdande åvägabragta likställigheten mellan manliga och kvinnliga befattningshavare hade bort medföra, att de kvinnliga tjänstemän, som genomgått enahanda postelevkurs som manliga befattningshavare, skulle hava erhållit samma avlöning som deras manliga kolleger, d. v. s. lön i 15:e lönegraden allenast med den minskning, som stadgats såsom allmän regel. Med utgångspunkt från statsutskottets vid 1928 års riksdag förberörda uttalande får föreningsstyrelsen därför rikta en vädjan till kungl. styrelsen, att redan innevarande höst underställa Kungl. Maj:ts prövning förslag till sådan övergångsanordning, att samtliga postexpeditörer, ordinarie såväl som extra ordinarie, vilka före den 1 juli 1925 genomgått fackutbildning i postelev-

kurs, uppflyttas till 15:e lönegraden och samtliga förste postexpeditörer med samma utbildning till 16:e lönegraden.

Föreningsstyrelsen får dock framhålla, att föreningen anser beredande snarast möjligt av ordinarie anställning i 15:e lönegraden för de manliga postexpeditörerna och extra ordinarie postassistenter böra gå före de kvinnliga tjänstemännens löneuppflyttning. Medan för de senares vidkommande konsekvenserna av en lag av jämförelsevis försäkt datum äro att åberopa, gäller nämligen för de förre, att de ovedersägligen redan vid sitt inträde i verket långt före sagda lags tillkomst haft all orsak vänta sig att inom skälig tid erhålla den avlöning, de dåvarande manliga postexpeditörerna (nuvarande postassistenter) äro tillerkända. Det måste anses orättfärdigt, att de, genom bristen på tillfredsställande övergångsbestämmelser vid förenämnda lags genomförande, bliva för avsevärd tid berövade den för dem, enligt gängse begrepp, sålunda utlovade avlöningen.

I anslutningen till det sist anförda får föreningsstyrelsen jämväl påpeka, att, enligt uttalande av föreningens allmänna möte innevarande år, samtliga manliga tjänstemän med postassistentutbildning anses böra gå före de kvinnliga förste postexpeditörerna och postexpeditörerna *vid befordran* till ordinarie postassistenter.

Under åberopande av det anförda och med understrykande tillika av angelägenheten för såväl verket som tjänstemännen, att de båda här ovan omhandlade frågorna snarast bringas till en rationell lösning, får styrelsen för posttjänstemännens förening vördsamt hemställa,

att kungl. generalpoststyrelsen måtte  
*dels* understödja posttjänstemännens förenings underdåniga framställning i fråga om samtliga manliga postexpeditörers och extra ordinarie postassistenter snara konstituerande till postassistenter.

*dels ock* föreslå Kungl. Maj:t, att samtliga postexpeditörer, ordinarie såväl som extra ordinarie, vilka före den 1 juli 1925 genomgått fackutbildning i s. k. postelevkurs, personligen övergångsvis uppflyttas till 15:e lönegraden och samtliga förste postexpeditörer med enahanda utbildning till 16:e lönegraden.

Stockholm den 14 september 1928.

Å styrelsens för posttjänstemännens förening vägnar:

V. PETRELIUS.

*Olof Viklund.*

*Posttjänstemännens förening*, angående samtliga extra ordinarie postassistenter och manliga postexpeditörers konstituerande till postassistenter samt nuvarande kvinnliga postexpeditörers och förste postexpeditörers med förutvarande fullständiga utbildning placering i 15:e resp. 16:e lönegraden.